

фінансово-інвестиційного аналізу підприємств, проведено економіко-статистичне дослідження інвестиційної діяльності підприємств Одеського регіону за 2009–2010 рр.

Вищевикладена концепція, яка пропонується у статті, використовується автором для оцінки потенціалу інноваційно-інвестиційної сфери Одеського регіону, його привабливості, можливих змін, напрямків розвитку. Щодо перспектив подальшого розвитку, важливим на думку автора є поглиблення існуючих розробок з методології управління інноваційно-інвестиційним механізмом, визначення напрямків, які сприятимуть успіху в розвитку регіону. Отже, правильне управління інвестиційними проектами та цільове оцінювання сприяє підвищенню інвестиційної привабливості та дохідності, потенціалу інноваційно-інвестиційної діяльності Одеського регіону та досягненню високих фінансових результатів.

Література

1. Боярко І. М. Інвестиційний аналіз : [навч. посібник] / І. М. Боярко, Л. Л. Гриценко – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 400 с.
2. Інвестування : підручник / [В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, О. П. Коюда]. – К. : Знання, 2008. – 452 с.
3. Офіційна сторінка Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Статистичний щорічник Одеської області за 2009 рік / [за ред. Т. В. Стоянової]. – Одеса : «Астропринт», 201. – 542 с.
5. Інвестиційні відносини Одеської області з країнами світу станом на 1 січня 2010 року : статистичний бюлетень / [Григор'єва Л. А., Шубцова І. А., Михайловська А. Ю., Присуха С. А.]. – Одеса : Головне управління статистики в Одеській області, 2010. – 65 с.

Надійшла 12.08.2011

УДК 338.27:336.279:631.16

О. О. БАБИЦЬКА

Головне управління агропромислового розвитку Сумської обласної державної адміністрації

ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛЕЙ ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА ПРИ ОЦІНЦІ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто ймовірність настання банкрутства сільськогосподарських підприємств із застосуванням моделей передбачення банкрутства. На прикладі підприємств Лебединського району Сумської області досліджено їх фінансовий стан та запропоновано основні санаційні заходи, спрямовані на уникнення банкрутства.

The article considers offensive bankruptcy probability for agricultural enterprises with application of bankruptcy foresight models. Financial state of enterprises in Lebedin District of the Sumy Region has been studied and the solvent restoring methods, that can be used to avoid the bankruptcy, has been offered.

Ключові слова: банкрутство, поточна платоспроможність, коефіцієнт покриття, коефіцієнт покриття власними засобами, коефіцієнт Бівера, Z-рахунок Альтма, модель Спрингейта, універсальна дискримінантна модель.

Вступ. Стабільний розвиток сільського господарства будь-якої держави є запорукою як сталого економічного розвитку в цілому, так і продовольчої безпеки зокрема. За офіційними даними Державного комітету статистики України [7], у 2009 р. порівняно з 2008 р. кількість прибуткових підприємств сільськогосподарської галузі (сільське господарство, мисливство, лісове господарство) знизилась на 2,7 %, у результаті чого економіка країни недоотримала 1,8 млрд. грн. Тому в ринкових умовах, які склалися на сьогодні, оздоровлення господарського середовища повинно бути одним із пріоритетів як державної політики, так управління самого господарства. Одним із заходів внутрішнього регулювання діяльності сільськогосподарського підприємства може бути застосування основних елементів прогнозування банкрутства – його моделей та системи показників.

Постановка завдання. Питання ймовірностей настання банкрутства при дослідженні фінансового стану підприємств вивчають такі вчені як Н. Я. Михаліцька [2], А. І. Панченко [2], Поддєрьогін А. М. [4], Мих. Шеремета, Мар. Шеремета, Й. Шеремета [5], Н. П. Шморгун, І. В. Головка [6] та ін. Проте заслуговує на увагу той факт, що ймовірність настання банкрутства у галузі сільського господарства та його ознаки при дослідженні фінансового стану підприємств в повній мірі не вивчені. З огляду на це, метою статті є спроба запропонувати методику щодо визначення ознак банкрутства та ймовірності його настання на прикладі сільськогосподарських підприємств Лебединського району Сумської області. Відповідно до поставленої мети у дослідженні визначено наступні завдання: провести коефіцієнтний аналіз фінансового стану підприємств, встановити основні ознаки ймовірності банкрутства та визначити модель, яка дозволить максимально точно спрогнозувати настання банкрутства.

Результати дослідження. За попередні два звітні періоди прибутковість сільського господарства

Сумської області значно знижується. Кількість прибуткових підприємств, яких у 2000 році налічувалось 417, у 2009 р. досягла лише 215, в той час як кількість збиткових господарств у звітному періоді проти базового знизилась лише на 6 одиниць, а порівняно з 2008 р. – зросла на 62.

Величина фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування сільськогосподарських підприємств області у 2009 р. порівняно з 2008 р. збільшилась на 99,0 млн. грн. (табл. 1). При цьому, відсоток прибуткових підприємств у 2008 р. по області був дещо вищий, ніж по Україні, а збиткових – нижчим. У 2009 р. спостерігаємо протилежну тенденцію: відсоток підприємств області, які спрацювали з прибутком, на 4,4 п. в. менше від показника по Україні.

Таблиця 1

Динаміка прибутковості галузі сільського господарства

Показник	2008 р.					2009 р.				
	Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, млн. грн.	Підприємства, які спрацювали з прибутком		Підприємства, які спрацювали зі збитком		Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, млн. грн.	Підприємства, які спрацювали з прибутком		Підприємства, які спрацювали зі збитком	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн.	у % до загальної кількості підприємств	Фінансовий результат, млн. грн.		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн.	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн.
Україна	6041,8	71,7	12007,3	28,3	-5965,5	7996,6	69,9	14261,3	30,1	-6264,7
Сумська область, усього, в т.ч.:	-60,3	86,3	185,7	13,7	-246,0	38,7	65,5	214,7	34,5	-176,0
Білопільський	-40,9	73,1	3,3	26,9	-44,2	-31,1	56,3	1,6	43,7	-32,7
Буринський	4,4	78,6	5,0	21,4	-0,6	-0,4	66,7	1,5	33,3	-1,9
В-Писарівський	8,9	100,0	8,9	-	-	-11,0	70,6	5,8	29,4	-16,8
Глухівський	8,7	83,3	9,9	16,7	-1,2	-33,1	44,4	9,2	55,6	-42,3
Конотопський	-19,6	93,9	20,3	6,1	-39,9	-2,6	65,7	19,0	34,3	-21,6
Краснопільський	15,4	76,2	20,0	23,8	-4,6	7,2	63,6	7,8	36,4	-0,6
Кролевецький	-11,8	75,0	5,9	25,0	-17,7	-5,2	49,0	10,1	51,0	-15,3
Лебединський	-12,7	91,3	18,1	8,7	-30,7	8,3	80,0	11,3	20,0	-3,0
Л-Долинський	-25,7	88,9	10,2	11,1	-35,9	10,3	43,8	24,3	56,2	-14,0
Недригайлівський	-7,8	80,0	4,2	20,0	-12,0	4,5	50,0	7,3	50,0	-2,8
Охтирський	27,9	84,0	28,8	16,0	-0,9	19,0	78,9	21,5	21,1	-2,5
Путівльський	-5,2	84,6	3,0	15,4	-8,2	-0,6	75,0	5,8	25,0	-6,4
Роменський	-6,5	92,2	7,3	7,8	-13,8	-0,1	57,1	9,2	42,9	-9,3
С-Будський	1,3	100,0	1,3	-	-	0,6	100,0	0,6	-	-
Сумський	-6,0	91,4	28,1	8,6	-34,1	68,0	75,0	73,0	25,0	-5,0
Тростянецький	5,6	81,0	7,7	19,0	-2,1	4,8	80,0	4,9	20,0	-0,1
Шосткинський	1,7	100,0	1,7	-	-	-0,8	47,1	0,5	52,9	-1,3
Ямпільський	1,9	85,7	2,0	14,3	-0,1	0,9	75,0	1,3	25,0	-0,4

Джерело: розраховано автором за даними Державного комітету статистики України та головного управління агропромислового розвитку Сумської облдержадміністрації

У звітному періоді, як і в базовому, жодне господарство Середино-Будського району не отримало збитку від звичайної діяльності до оподаткування, прибутковою була також і діяльність сільськогосподарських підприємств Сумського, Охтирського, Липоводолинського, Лебединського, Краснопільського, Тростянецького, Недригайлівського та Ямпільського районів. Відсоток збиткових підприємств в окремих районах значно перевищує даний показник по Україні: Глухівський – 55,6%, Шосткинський – 52,9%, Кролевецький – 51,0%, Білопільський – 43,7%, Роменський – 42,9%.

Отже, у збиткових підприємств виникає ймовірність невиконання боргових зобов'язань перед кредиторами після настання встановленого терміну їх сплати, у тому числі із заробітної плати, страхових внесках та податкових платежах.

Показник поточної платоспроможності (P_n) за наявності простроченої кредиторської заборгованості є різницею між сумою наявних коштів, їх еквівалентів та інших високоліквідних активів і його поточних зобов'язань та визначається за формулою:

$$P_n = A_{040} + A_{045} + A_{220} + A_{230} + A_{240} - P_{620} \quad (1)$$

де $A_{040}, A_{045}, A_{220}, A_{230}, A_{240}$ – відповідні рядки активу балансу;

P_{620} – підсумок IV пасиву балансу [2].

Ознаки критичної неплатоспроможності мають місце тоді, коли коефіцієнт покриття (K_n) і коефіцієнт покриття власними засобами (K_z) менші від їх нормативного значення – 1,5 та 0,1 відповідно.

Коефіцієнт покриття визначає, чи в достатній мірі підприємство забезпечене оборотними активами, необхідними для погашення боргів, і обчислюється за формулою:

$$K_n = \frac{A_{260}}{P_{620}} \quad (2)$$

де A_{260} – підсумок II розділу активу балансу.

У свою чергу, коефіцієнт забезпеченості власними засобами характеризує достатність власних оборотних коштів, яка може бути використана підприємством на випадок погашення заборгованості, і визначається як відношення різниці між вартістю власного капіталу й необоротних активів до вартості обігових коштів:

$$K_z = \frac{P_{380} - A_{080}}{A_{260}} \quad (3)$$

де P_{380} – підсумок розділу I пасиву балансу;

A_{080} – підсумок розділу I активу балансу [6].

Відповідно до методичних рекомендацій Міністерства економіки України [1], проведення експрес-аналізу фінансового стану підприємств дозволяє виявити негативні тенденції у структурі балансу та вжити заходів, спрямованих на запобігання банкрутству. З цієї метою використовують коефіцієнт Бівера, який слід обчислювати як відношення суми чистого прибутку та амортизації до загальної суми зобов'язань підприємства:

$$K_6 = \frac{ЧП + А}{З} \quad (4)$$

де $ЧП$ – чистий прибуток/збиток (р. 220/225 форми № 2 "Звіт про фінансові результати");

A – нарахована амортизація (р. 260 форми № 2 "Звіт про фінансові результати");

$З$ – сума довгострокових та поточних зобов'язань (сума рядків 480 та 620 пасиву балансу) [6].

У табл. 2 наведено результати розрахунків платоспроможності сільськогосподарських підприємств Лебединського району.

Так, від'ємне значення показника поточної платоспроможності у 2009 р. спостерігається в усіх господарствах району, окрім ПП ім. Мічуріна та СТОВ "Перемога". Це означає, що на кінець звітного періоду усі підприємства району, окрім двох, відчувають брак у коштах та високоліквідних активах, необхідних для погашення боргу. У 2010 р. покращили свій фінансовий стан ТОВ "Будильське" та СТОВ ім. Шевченка.

Таким господарствам, як ТОВ "Ополонівська" та ТОВ "Агротехніка" притаманні ознаки критичної неплатоспроможності, оскільки коефіцієнти покриття та забезпеченості власними засобами знаходяться на рівні, нижчому за їхнє нормативне значення – 1,5 та 0,1 відповідно.

Підтверджує наявну негативну тенденцію у вищезазначених господарствах і від'ємне значення коефіцієнта Бівера. Незважаючи на те, що коефіцієнт Бівера у ТОВ "Ворожбалатінвест" має негативне значення як у базовому, так і в звітному періодах, господарство має достатньо оборотних коштів для погашення своїх боргів, про що свідчить додатне значення коефіцієнта покриття, який у 2009 р. і 2010 р. склав 5,22, та – 5,24, відповідно.

Наукою встановлено, що сформована структура балансу підприємства є незадовільною, якщо протягом 1,5–2 років коефіцієнт Бівера не перевищує 0,2 [5]. Виходячи з цього, незадовільною є структура балансу у ТОВ "Агротехніка" та ТОВ "Ворожбалатінвест".

Посилення конкуренції в кінці I половини ХХ ст. призвело багатьох іноземних підприємств до банкрутства. Виникнення такої економічної ситуації зумовило потребу у створенні моделей передбачення банкрутства. Найбільш уживаними з них є Z-рахунок Альтмана, модель Спрингейта, універсальна дискримінантна модель.

Так, за допомогою вище перелічених моделей можна визначити, чи належить досліджуване підприємство до потенційних банкрутів.

Z-рахунок Альтмана обчислюється за формулою (для підприємств, акції яких не котируються на біржах):

Показники платоспроможності сільськогосподарських підприємств Лебединського району

№ п/п	Показники	2009 р.				2010 р.			
		Поточна плато- спроможність (Пп.), тис. грн.	Коефіцієнт покриття Кп	Коефіцієнт забезпеченості власними засобами, Кз	Коефіцієнт Бівера, Кб	Поточна плато- спроможність (Пп.), тис. грн.	Коефіцієнт покриття Кп	Коефіцієнт забезпеченості власними засобами, Кз	Коефіцієнт Бівера, Кб
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	ПП ім.Мічуріна	4388,0	88,45	0,99	16,87	6256,0	91,49	0,99	18,09
2	ВАТ "Лебідь"	-5774,5	1,99	0,44	0,31	-8508,5	2,44	0,59	0,62
3	ПП "Надь"	-2389,0	1,61	0,46	0,93	-1863,5	1,82	0,42	0,70
4	ТОВ "Ополонівська"	-2491,5	0,72	-1,11	-0,25	-	-	-	-
5	ТОВ "Будильське"	-51,5	16,86	0,75	0,51	187,0	26,10	0,80	0,50
6	СТОВ ім.Шевченка	-14,5	34,27	0,88	3,35	791,5	32,66	0,92	3,99
7	ВАТ "Племзавод Михайлівка"	-3461,0	2,62	0,57	0,29	-3793,9	2,56	0,56	0,15
8	ВАТ "Племзавод Василівка"	-1195,0	1,75	0,43	0,16	-855,0	2,30	0,56	0,18
9	СТОВ "Хлібороб"	-1302,0	6,35	0,81	1,57	-4128,0	4,02	0,74	0,84
10	СТОВ "Промінь"	-1018,5	1,63	-0,03	0,20	-879,0	1,87	0,26	0,60
11	ТОВ «Агротехніка»	-9272,5	0,38	-1,64	-0,12	-10578,0	0,40	-1,48	0,01
12	СТОВ «Перемога»	46,0	31,66	0,87	3,27	132,9	36,69	0,94	11,80
13	ТОВ „Ворожбалатінвест”	-4463,0	5,22	-2,24	-0,17	-6986,5	5,24	-1,92	-0,14

Джерело: розраховано автором за даними річної фінансової звітності підприємств

$$Z = 0,717x_1 + 0,847x_2 + 3,107x_3 + 0,42x_4 + 0,995x_5 \quad (5)$$

де x_1 – відношення різниці обігових коштів та поточних зобов'язань до підсумку балансу;

x_2 – відношення чистого прибутку до загальної вартості активів;

x_3 – відношення операційного прибутку до загальної вартості активів;

x_4 – відношення балансової вартості власного капіталу до зобов'язань;

x_5 – відношення виручки до загальної вартості активів [6].

Значення показника моделі Спрингейта визначають за формулою:

$$Z = 1,03x_1 + 3,07x_2 + 0,66x_3 + 0,4x_4 \quad (6)$$

де x_1 – відношення вартості оборотних активів до загальної вартості активів;

x_2 – відношення операційного прибутку до загальної вартості активів;

x_3 – відношення операційного прибутку до поточних зобов'язань;

x_4 – відношення виручки до загальної вартості активів [3].

Застосування двох моделей підтверджують, що ТОВ "Ополонівська" та ТОВ "Агротехніка" є потенційними банкрутами (табл. 3). Проте, вчені-економісти [4] зазначають, що для діяльності українських підприємств, а на нашу думку, в тому числі й сільськогосподарських, більше відповідає універсальна дискримінантна модель прогнозування банкрутства:

$$Z = 1,5x_1 + 0,08x_2 + 10x_3 + 5x_4 + 0,3x_5 + 0,1x_6 \quad (7)$$

де x_1 – відношення суми чистого прибутку та зобов'язань;

x_2 – відношення підсумку балансу до зобов'язань;

x_3 – відношення суми чистого прибутку до підсумку балансу;

x_4 – відношення суми чистого прибутку до суми виручки;

x_5 – відношення вартості виробничих запасів до суми виручки;

x_6 – відношення суми виручки до підсумку балансу [6].

Розрахунки таблиці свідчать, що у 2009 р. ТОВ "Ополонівська", ТОВ "Агротехніка" та ТОВ "Ворожбалатінвест" загрожує банкрутство, оскільки Z-рахунок Альтмана таких господарств складає менше 1,23. Z-показник Моделі Спрингейта, який не повинен бути менше 1,23, доводить, що потенційними банкрутами є знову таки ТОВ "Ополонівська" та ТОВ "Агротехніка", а також ВАТ "Племзавод Василівка",

Z-показник яких у базовому періоді становить 0,05, 0,74 та 0,34 відповідно. Від'ємне значення результативного показника універсальної дискримінантної моделі прогнозування банкрутства підтверджує те, що вищезазначені підприємства, крім ВАТ "Племзавод Василівка" є напівбанкрутами.

Таблиця 3

Розрахунки ймовірності банкрутства для сільськогосподарських підприємств Лебединського району

Період	2009 р.												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Z-рахунок Альтмана													
x_1	0,8	0,2	0,2	-0,3	0,6	0,6	0,3	0,1	0,6	0,2	-1,4	0,5	0,5
x_2	0,1	0,05	0,2	-0,3	0,1	0,2	0,02	0,001	0,2	0,04	-0,3	0,2	-0,4
x_3	0,1	0,1	0,1	-0,3	0,1	0,2	0,04	0,003	0,2	0,1	-0,2	0,2	0,3
x_4	103,1	2,7	2,3	-0,3	5,0	15,7	4,3	8,7	6,8	1,4	-0,6	13,8	-0,5
x_5	0,4	0,5	0,7	1,6	0,7	0,5	0,6	0,3	0,7	1,2	1,0	0,6	0,3
Z	44,8	2,1	2,1	-0,03	3,5	8,1	2,8	4,0	4,6	2,1	-1,0	7,5	0,8
Модель Спрингейта													
x_1	0,8	0,5	0,5	0,6	0,7	0,6	0,5	0,2	0,7	0,4	0,9	0,5	0,6
x_2	0,1	0,1	0,1	-0,3	0,1	0,2	0,04	0,03	0,2	0,1	-0,2	0,2	0,3
x_3	12,3	0,3	0,2	-0,4	1,6	10,3	0,2	0,03	1,5	0,3	-0,1	10,5	2,2
x_4	0,4	0,5	0,7	1,6	0,7	0,5	0,6	0,3	0,7	1,2	1,0	0,6	0,2
Z	9,5	1,1	1,0	0,05	2,3	8,1	1,0	0,34	2,5	1,4	0,74	8,2	2,9
Універсальна дискримінантна модель													
x_1	16,9	0,3	0,9	-0,2	0,5	3,4	0,3	0,2	1,6	0,2	-0,1	3,3	-0,2
x_2	104,1	3,8	3,3	0,7	6,0	16,9	5,4	9,7	7,8	2,4	0,4	14,8	0,5
x_3	0,1	0,05	0,2	-0,3	0,1	0,2	0,03	0,001	0,2	0,04	-0,3	0,2	-0,4
x_4	0,4	0,1	0,4	-0,2	0,1	0,4	0,04	0,003	0,2	0,03	-0,3	0,3	-1,7
x_5	0,8	0,1	0,3	0,1	0,4	0,1	0,1	0,3	0,1	0,2	0,03	0,1	0,1
x_6	0,4	0,5	0,7	1,6	0,7	0,5	0,6	0,3	0,7	1,2	1,0	0,6	0,2
Z	37,2	1,8	6,1	-4,6	2,5	10,1	1,4	1,2	5,9	1,2	-4,5	9,8	-12,8

Джерело: розраховано автором за даними річної фінансової звітності підприємств

Крім того, розрахунки, проведені за даними річної фінансової звітності 2010 р., підтверджують наше твердження про те, що ТОВ "Агротехніка" та ТОВ "Ворожбалатінвест" є напівбанкрутами, оскільки значення результативного показника універсальної дискримінантної моделі складає -15,40 та -8,28 відповідно.

Висновок. Таким чином, з метою уникнення банкрутства у 2011 р., ТОВ "Ворожбалатінвест" слід провести санаційні заходи, основними серед яких є [4]: реструктуризація активів (реалізація окремих об'єктів основних та оборотних засобів, які безпосередньо не пов'язані з процесом виробництва та реалізацією продукції, здача в оренду (лізинг) основних фондів, які не повною мірою використовуються у виробничому процесі, зменшення частки низьколіквідних оборотних засобів, запасів сировини та матеріалів, незавершеного виробництва, рефінансування дебіторської заборгованості тощо; зниження витрат, в тому числі й інвестиційних, оскільки строк окупності інвестицій підприємства, фінансовий стан якого є незадовільним, має бути якомога меншим; а також збільшення обсягу виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Література

1. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства [Електронний ресурс] : наказ : [прийнято Міністерством економіки України 19.01.2006 № 14]. – Режим доступу : <http://www.nau.ua>
2. Михаліцька Н. Я. Механізм визначення ознак та ймовірності банкрутства підприємств [Електронний ресурс] / Н. Я. Михаліцька. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej2/txts/05minjjbr.pdf>
3. Панченко А. І. Узагальнення моделі статистичної оцінки основних показників діяльності підприємства / А. І. Панченко // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 133–137.
4. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : [підручник / керівник авт. кол. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін]. – 3-є вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2001. – 460 с.
5. Шеремета М. Моделі передбачування ймовірного банкрутства [Електронний ресурс] / М. Шеремета, М. Шеремета, Й. Шеремета – Режим доступу : http://www.library.tane.edu.ua/images/nauk_vydannya/VF2u-be.pdf
6. Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз : [навч. посібник] / Н. П. Шморгун, І. В. Головка. – К. : ЦНЛ, 2006. – 528 с.

7. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

Надійшла 10.08.2011

УДК 657.421

О. Ф. АНДРОСОВА, К. А. КАЛУГІНА
Запорізький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ ГРУП ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА МЕТОДИ НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ЗГІДНО З НОВИМ ПОДАТКОВИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

В статті проведено аналіз особливості класифікації груп основних засобів, наведено методи нарахування амортизації згідно з новим податковим кодексом України, порядок визначення та нарахування амортизації.

The analysis of feature of classification of groups of the fixed assets is conducted in the article, methods over of charging amortization are brought in obedience to the new internal revenue code of Ukraine, order of determination and charging amortization.

Ключові слова: податковий кодекс, амортизація, витрати, біологічні активи, капітальні інвестиції, основні засоби, необоротні активи.

Постановка проблеми. Основою реформування податкової системи України має бути визнання того факту, що в цілому податкова система України вже склалася, і попри всі свої недоліки, не повинна розглядатись як така, що має підлягати докорінному реформуванню. Тобто створення нової законодавчої бази у сфері оподаткування повинно віддзеркалювати традиції існуючої податкової системи та відповідати світовим тенденціям розвитку податкових систем. Тому особливості класифікації груп основних засобів та методи нарахування амортизації є дуже важливим науковим та практичним завданням для промислових підприємств України, середнього та малого бізнесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми особливості класифікації та методів нарахування амортизації цікавлять чимало науковців, зокрема Чумаченко М.Г., Голова С.Ф., Яремко І.Й., Гура Н.О., Кучер С.В., Гуцайлюка З.В., Мачуга Р.І., Кузьмович П.М., Литвинчук І.В., Шигун М.М. Проте в наявних наукових дослідженнях не приділено належної уваги класифікації та методам нарахування амортизації згідно нового Податкового кодексу, що в нинішніх умовах є дуже актуальним науковим і практичним завданням.

Постановка завдання. Є висвітлення порядку визначення та нарахування амортизації у контексті нового Податкового кодексу, який зазнав кардинальних змін. Реалізація мети статті зумовила необхідність вирішення таких завдань: проаналізувати статті нового Податкового кодексу стосовно класифікації основних засобів та методів нарахування амортизації, а також намітити положення податкового кодексу стосовно нарахування амортизації, які потребують детального вивчення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з пунктом 26 П(С)БО 7 для нарахування амортизації основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів) передбачено п'ять основних методів: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний та виробничий. Але останнім абзацом цього ж пункту встановлено, що у бухгалтерії можна застосовувати й норми та методи нарахування амортизації основних засобів, передбачені податковим законодавством. Амортизаційні норми податкового законодавства зосереджені у ст. 8 Закону про прибуток, виходить, що саме про її положення йдеться в останньому абзаці п. 26 П(С)БО 7. Таким чином, це шостий метод нарахування у бухгалтерському обліку амортизації основних засобів, дозволений П(С)БО 7. Розглянемо статтю 144 нового Податкового кодексу України. Згідно зі статтею 144 «Об'єкти амортизації» порядок визначення та нарахування амортизації зазнав кардинальних змін. Розглянемо основні нововведення що до нарахування амортизації.

1. Амортизації підлягають:

- витрати на придбання основних засобів, нематеріальних активів та довгострокових біологічних активів для використання в господарській діяльності;
- витрати на самостійне виготовлення основних засобів вирощування довгострокових біологічних активів для використання в господарській діяльності, в тому числі витрати на оплату заробітної плати працівникам, які були зайняті на виготовленні таких основних засобів;
- витрати на проведення ремонту, реконструкції, модернізації та інших видів поліпшення основних засобів, що перевищують 10 відсотків сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів, що підлягають амортизації, на початок звітного року;
- витрати на капітальне поліпшення землі, не пов'язане з будівництвом, а саме іригацію, осушення та інше подібне капітальне поліпшення землі;
- капітальні інвестиції, отримані платником податку з бюджету, у вигляді цільового фінансування